

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СПОСОБІВ ВЕДЕННЯ ЗУСТРІЧНОГО БОЮ ПІДРОЗДІЛАМИ МОРСЬКОЇ ПІХОТИ У СВІТІ СУЧАСНИХ ПОГЛЯДІВ

Павлов Г. О.

*старший викладач кафедри тактики
Військової академії (м. Одеса)
ORCID ID: 0009-0009-9380-6479*

Мощенко Д. С.

*викладач кафедри тактики
Військової академії (м. Одеса)
ORCID ID: 0000-0001-8109-531X*

Єременок С. В.

*викладач кафедри тактики
Військової академії (м. Одеса)
ORCID ID: 0009-0006-5362-5313*

Анотація. У сучасних умовах ведення бойових дій різко зросло значення випередження противника у вогневому ураженні. Поряд з випередженням противника в нанесенні вогневих ударів важливе значення має і випередження його в розгортанні головних сил і переході в атаку. Важливість цієї умови для досягнення успіху в зустрічному бою підтверджується досвідом багатьох зустрічних боїв, проведених у минулих і сучасних бойових діях, та підкреслюється в статутах багатьох сучасних армій.

Досягнення успіху в зустрічному бою неможливе без захоплення ініціативи й утримання її під час бою. Це досягається високою активністю і рішучістю дій військ, їхньою мобільністю, оперативністю в роботі командирів і штабів, проявом творчості, випередженням противника в діях.

Для успішного ведення зустрічного бою необхідно творчо застосовувати загальні принципи сучасного загальновійськового бою, вміло використовувати велику вогневу міць, високу маневреність, рухливість і ударну силу військ. Водночас, як показує бойовий досвід, на результат зустрічного бою серйозно впливають чинники, зумовлені природою цього бою. Вони повною мірою повинні враховуватися при організації та веденні зустрічного бою.

Зустрічний бій являє собою різновид наступального бою, в якому обидві сторони прагнуть виконати поставлене завдання наступом. Війська в зустрічному бою мають на меті розгромити наступаючого противника, захопити ініціативу і створити вигідні умови для подальших дій. До початка війни основні угруповання військ сторін перебувають на певній відстані одне від одного, і їхньому зіткненню передують висування частин і з'єднань маршем із місць постійної дислокації, районів зосередження, навчань і зборів за бойовою тривою. Природно, що в такій обстановці, коли обидві сторони рухаються з однаковою рішучою метою розгромити противника наступальними діями, створюються умови для виникнення численних зустрічних боїв. У зустрічний бій з маршу можуть вступати частини і з'єднання не тільки першого ешелону, а й ті, що висувуються з глибини для нарощування зусиль, розвитку успіху або відбиття ударів противника. Отже, в початковий період війни зустрічний бій з розгортанням військ з похідних колон стає найбільш характерним різновидом наступальних дій військ.

Ключові слова: зустрічний бій, бойові дії, бойовий досвід, загальновійськовий бій.

Pavlov G. O., Moshchenko D. S., Ieremenok S. V. CURRENT ISSUES OF DEVELOPMENT OF METHODS OF CONDUCTING ENCOUNTER COMBAT BY MARINE UNITS IN THE WORLD OF MODERN VIEWS

Abstract. In modern conditions of combat operations, the importance of being ahead of the enemy in fire damage has increased dramatically. Along with being ahead of the enemy in delivering fire strikes, being ahead of him in deploying the main forces and going on the attack is also important. The importance of this condition for achieving success in counter-battle is confirmed by the experience of many counter-battles conducted in past and modern combat operations, and is emphasized in the statutes of many modern armies.

Achieving success in counter-battle is impossible without seizing the initiative and maintaining it during the battle. This is achieved by high activity and determination of the troops' actions, their mobility, efficiency in the work of commanders and headquarters, the manifestation of creativity, and being ahead of the enemy in actions.

For successful counter-battle operations, it is necessary to creatively apply the general principles of modern combined arms combat, skillfully use great firepower, high maneuverability, mobility and striking power of the troops. At the same time, as combat experience shows, the outcome of a counter-battle is seriously influenced by factors determined by the nature of the battle. They must be fully taken into account when organizing and conducting a counter-battle.

Encounter battle is a type of offensive battle in which both sides seek to accomplish the task set by an offensive. The troops in an encounter battle aim to defeat the advancing enemy, seize the initiative and create favorable conditions for further actions. Before the start of the war, the main groups of troops of the parties are at a certain distance from each other; and their clash is preceded by the advance of units and formations on a march from places of permanent deployment, areas of concentration, exercises and assemblies on combat alert. Naturally, in such a situation, when both sides move with the same resolute goal of defeating the enemy by offensive actions, conditions are created for the emergence of numerous encounter battles. Not only units and formations of the first echelon, but also those that advance from the depths to build up efforts, develop success or repel enemy strikes can enter an encounter battle from the march. Therefore, in the initial period of the war, counter-battle with the deployment of troops from marching columns becomes the most characteristic type of offensive action of troops.

Key words: counter-battle, combat operations, combat experience, combined arms battle.

Вступ. Досвід збройної агресії російської федерації проти України, сучасних локальних воєн, навчань і результати теоретичних досліджень показують, що найважливішими напрямками в розвитку способів ведення сторунами зустрічних боїв у сучасних умовах є:

- усе більше прагнення протидіючих угруповань до виявлення та випередження в нанесенні могутніх вогневих ударів розвідувально-ударними (вогневими) комплексами й іншими системами високоточної зброї;

- збільшення глибини одночасного впливу вогнем і військами з широким застосуванням БПЛА, повітряних десантів, вертольотів різного призначення й інших маневрених сил і засобів;

- скорочення часу на висування і розгортання підрозділів і частин морської піхоти у бойові порядки та досягнення раптовості їх ударів, особливо по флангах і в тил;

- нанесення розосереджених ударів по фронту й у глибину з метою розсічення (відсікання) і розгрому противника вроздріб. Причому виявлення та вогневе ураження противника задовго до початку зустрічного бою стає вирішальним фактором досягнення успіху в такому бою.

На думку закордонних військових фахівців, представляється можливим нанесення рішучого вогневого ураження противнику, який протистоїть, ще до безпосереднього зіткнення з ним, а слідом за тим ударами підрозділів і частин морської піхоти розчленувати його по частинам, одночасно викинути (висадити)

у тил та на фланги морські (повітряні) десанти і спільними діями завершити розгром. Такий спосіб, у якому поєднуються фронтальний удар з ударами по флангах і тилу, у найбільшій мірі відповідає, на їх думку, характеру концепції «повітряно-наземна операція» і збільшенню бойових можливостей військ. Такі удари дозволяють з самого початку захопити ініціативу дій в повітрі, на морі, на землі.

Важливою умовою успішної боротьби за захоплення й утримання ініціативи в сучасному зустрічному бою поряд з вогневим ураженням, що випереджають, і діями передових загонів (авангардів) стає своєчасне порушення системи управління військами і зброєю противника, що позбавляє його можливості самостійного управління силами та засобами.

З виявленням підрозділів противника, що висуваються, повітряна і наземна розвідка повинна уточнити склад і напрямки висування колон противника, час і райони розгортання його засобів ураження, рубежі розгортання загальновійськових підрозділів (частин).

В умовах зростаючої потужності, глибини одночасного вогневого впливу і його результативності однією з найважливіших проблем зустрічного бою є випередження противника в нанесенні ударів авіацією, вогнем артилерії і БПЛА. Досвід показує, що більш сприятлива обставина для нанесення ударів, що випереджають, складається при виникненні зустрічного бою в обороні і наступі.

В зустрічному бою, який виникає в ході маршу, випередження противника в нанесенні

ударів буде залежати головним чином від бойових можливостей і можливостей доданих і підтримуючих засобів. У розглянутих умовах вирішальна роль у нанесенні вогневих ударів, що випереджають, по колонах противника, які висувуються, буде належати авіації і розвідувально-ударним (вогневим) комплексам.

Сприятлива обстановка для ведення зустрічного бою повинна створюватися рішучими діями передового загону, авангардів, тактичних повітряних і морських десантів у сполученні з могутнім вогневим впливом по противнику авіацією, артилерією та БПЛА.

Значне віддалення й обмежені дані про противника, які має командир при прийнятті рішення на зустрічний бій, роблять практично неможливим остаточне визначення всіх питань, зв'язаних з розгромом противника. Це зобов'язує його в міру зближення сторін і вступу в бій передовим загonom (авангардами) уточнювати прийняте рішення.

Вступивши в бій з передовим загonom, противник змушений буде розгорнути свої основні сили, чи прикриваючись частиною сил, спробувати обійти рубіж, захоплений передовим загonom. Своєчасне розкриття намірів противника може вплинути на уточнення задуму на зустрічний бій. Тому розвідка повинна в найкоротший термін розкрити характер дій противника, варіанти маневру його основних сил.

Бойовий досвід вчить, що розгром протидіючого противника в зустрічному бою в короткий термін може бути здійснений тільки при випередженні його в розгортанні і нанесенні сильного первісного удару підрозділами морської піхоти. Випередження в розгортанні головних сил противника в минулих війнах досягалося в основному за рахунок швидкого виходу на вигідні рубежі. В даний час він може досягатися навмисною затримкою противника, порушенням його організованого висування ударами і вогнем далекобійних і високоефективних засобів, дистанційним мінуванням, висадженням морських (повітряних) десантів для захоплення важливих рубежів і розчленовування угруповання противника з метою розгрому його по частинам.

Висування підрозділів морської піхоти по напрямках на широкому фронті і при різному

віддаленні від противника ускладнює одночасну атаку противника головними силами. Вичікування розгортання всіх сил може привести до втрати ініціативи. Однак там, де є можливість, необхідно прийняти заходи для досягнення одночасного переходу в атаку. Варто враховувати також, що деякі підрозділи морської піхоти, а іноді і частини, призначені для дій на напрямку головного удару, можуть тимчасово втратити боєздатність ще на підході до рубіжу переходу в атаку, що буде вимагати їх заміни заздалегідь визначеними підрозділами.

В період розгортання головних сил, противник може застосуванням засобів радіоелектронної боротьби порушити систему управління підрозділами, створенням мінних полів на маршрутах висування і рубежах розгортання, а також активними діями армійської авіації та артилерії спробувати ускладнити або зірвати їх атаку. Все це може знизити темпи розгортання головних сил і силу первинного удару. В подібних умовах може скластися обстановка для ведення ряду зустрічних боїв більш дрібного масштабу.

Рішуче здійснення маневру силами і засобами, надійне прикриття від ударів з повітря, швидка ліквідація наслідків вогневих ударів противника, своєчасне реагування командирів усіх ступенів на зміну обстановки й уточнення задач підрозділам морської піхоти створюють необхідні умови для організованого розгортання і вступу в бій головних сил.

При виникненні зустрічного бою з маршу, коли підрозділи противника розгортаються з похідних колон, його артилерійським підрозділам необхідний час для заняття вогневих позицій і підготовки до відкриття вогню, тому рубежі розгортання головних сил можуть вибиратися на меншому, чим у наступі, віддаленні від рубежу переходу в атаку: у батальйонні колони – до 6–8 км, у ротні колони – до 3–4 км. Досвід показує, що на розгортання батальйону при цьому затрачається до 20–25 хвилин.

Досвід збройної агресії російської федерації та сучасних локальних воєн показує, що зустрічний бій часто приймає осередковий характер. На одних напрямках наступ здійснюється у високих темпах, на інших – в упо-

вільненому темпі. В цих умовах швидке завершення розгрому противника буде залежати від сміливих і рішучих дій частин і підрозділів на тих напрямках, де позначився успіх. На цих напрямках необхідно нарощувати темпи наступу, застосовувати маневр підрозділами, розчленовувати бойові порядки противника, сприяючи успіху сусіда.

Швидке проникнення в глибину бойового порядку противника різко обмежує його можливості по застосуванню засобів ураження, тому що змушує до більш частішої зміни їх позиційних районів і вогневих позицій. Воно ускладнює управління і забезпечення безпеки військ противника, а також позбавляє його можливості чинити організований опір наступаючим підрозділам, створює сприятливі умови для завершення розгрому його по частинах.

На відміну від минулого в сучасному зустрічному бою зміна співвідношення в силах і засобах може бути досягнуто швидким масуванням вогню за рахунок маневру ударами авіації, вогнем далекобійної артилерії і ударами БпЛА з метою знищення засобів ураження й основних сил противника, а також проведенням заходів, які забезпечують підвищення живучості своїх військ. При цьому усе більшого значення набуває своєчасне розкриття і знищення наземних об'єктів високоточної зброї противника, особливо його розвідувально-ударних комплексів.

В той же час необхідні організація і здійснення безупинної протидії розвідці противника шляхом ураження його об'єктів і органів управління вогневими засобами, застосування засобів радіоелектронної боротьби, БпЛА, проведення заходів маскування, що знижують її ефективність, а також створенням різних перешкод.

У вирішенні задачі по зниженню бойових можливостей противника важливу роль грає також своєчасне порушення всієї його системи управління підрозділами і зброєю. При організації і веденні радіоелектронної боротьби, особливо в період зближення сторін, необхідно знайти і визначити місце розташування радіостанцій основних мереж управління і командних пунктів, порушити радіозв'язок у мережах управління військами і зброєю.

Особливе значення в цей період має придрушення системи ППО, БпЛА, а також заходи щодо радіодезінформації противника.

В зустрічному бою необхідно постійно приділяти увагу забезпеченню флангів своїх військ від можливих обходів противника. З досвіду навчань, основні способи їх забезпечення:

- постійне ведення розвідки противника на флангах;
- уступне розташування підрозділів у бойовому (передбойовому) порядку;
- переміщення резервів ближче до відкритого флангу, а також бойова охорона.

З аналізу можливостей по веденню розвідки на перший план впливає удосконалювання організаційно-штатної структури розвідувальних підрозділів і існуючих засобів розвідки. Оскільки всі зміни здійснюються в основному на базі наявних (існуючих) засобів розвідки, то це забезпечує тільки збільшення можливостей по виділенню розвідувальних органів і не може привести до різкого підвищення ефективності розвідки і вирішенню її проблеми.

Оснащення розвідувально-сигналізаційною апаратурою розвідувальних органів, що діють у відриві від головних сил, підвищує можливості виявлення об'єктів противника в будь-яких метеорологічних умовах. Датчики дозволяють здійснювати безупинний контроль за функціонуванням точечних, площадних і лінійних об'єктів та забезпечують централізований збір інформації про противника. За допомогою датчиків забезпечується розпізнавання рухомих об'єктів, визначаються їх кількість, швидкість і напрямок руху, а також забезпечується передача інформації в реальному масштабі часу. Усе це дозволить стежити за змінами в похідному (бойовому) порядку противника.

Отже, розробка і впровадження нових засобів, що забезпечують виконання вимог як до процесу добування даних про противника, так і до їх змісту стає наочною потребою.

Нові засоби розвідки повинні мати можливість і здатність забезпечувати добування необхідних даних про противника і місцевість як в інтересах ефективного вогневого ураження, так і в інтересах своєчасного

прийняття (уточнення) рішення на ведення бойових дій на основі передбачення і прогнозування можливих змін обстановки. Їх розробку варто здійснювати з урахуванням зрослих вимог до ведення розвідки, основними з яких є:

- забезпечення необхідної точності визначення координат, а також визначення всіх основних параметрів об'єктів, що розкриваються, до прояву ними активної діяльності;

- підвищення можливостей розвідки по виконанню задач розкриття об'єктів противника з одночасним скороченням витрат часу на їх пошук і розпізнання: забезпечення спостереження за найважливішими маневреними об'єктами протягом часу, необхідного для добування потрібної інформації або їх знищення;

- максимальне скорочення часу на доведення розвідувальних даних до командирів і штабів і ліквідація розриву в циклі «розвідка – ураження».

Підвищення імовірності розкриття об'єкта противника і вірогідності інформації, що добувається про нього, вимагає збільшення дальності (досяжності), що дозволяє здатності засобів розвідки і їхніх здібностей одночасного фіксування не одного, а декількох розвідувальних ознак (проявів). Для забезпечення можливості виконання поставлених задач у різних умовах обстановки розвідувальну апаратуру доцільно мати в двох варіантах: вбудовану і з'ємно-виносну. Це дозволить застосовувати її в різних розвідувальних органах та частинах і підрозділах морської піхоти.

Для скорочення часу на доведення даних і підвищення точності визначення координат об'єктів противника, що розкриваються, розвідувальна апаратура повинна бути сполучена з навігаційною, що забезпечує автоматичне зняття і визначення прямокутних координат.

Вирішення задач ліквідації розриву в циклі «розвідка – ураження» може, в результаті аналізу, бути досягнуте по двох напрямках. Першим з них є підвищення бойових функцій і можливостей розвідувальних органів, що діють в тилу противника, створення розвідувально-штурмових (бойових) груп і загонів, оснащених новою технікою. З досвіду останніх воєнних конфліктів і навчань, змінюються

і способи виконання задач розвідувальними органами при діях у відриві від головних сил. Вони стають більш активними по впливу на розкритий об'єкт: просте спостереження за ним зараз недостатньо. Необхідний негайний вогневий вплив на об'єкт, що виявлений, з метою позбавлення можливості його застосування на свої війська. Знищувати виявлений об'єкт, вважаю, розвідувальні органи повинні самі, застосовуючи керовані і самонавідні ракети і снаряди, БпЛА та FPV-дрони, а також керовані і некеровані міни.

У зв'язку з тим що протягом усього часу ведення зустрічного бою йде напружена боротьба за захоплення й утримання ініціативи, правильний вибір часу, місця і напрямку введення в бій заздалегідь визначеними підрозділами може мати вирішальне значення для досягнення успіху.

Заздалегідь визначений підрозділ повинний вводиться в бій, як правило, з ходу і завдавати удару у фланг чи тил на більшу глибину з метою роздроблення і знищення уцілілого противника чи розгрому його резервів, які висуваються.

Якщо на окремих напрямках противник буде прагнути до оборонних дій, основні зусилля наступаючих підрозділів і частин необхідно направляти на зрив його закріплення на вигідному рубежі. Це досягається випередженням противника в захопленні наміченого їм для оборони рубежу чи обходом його і нанесенням ударів у фланг і тил основним силам противника та стрімким просуванням частин і підрозділів у глибину. На тих напрямках, де противник почне відводити свої війська, підрозділи повинні негайно переходити до переслідування й ударами у фланг і тил знищувати його по частинам.

При веденні зустрічного бою в ході наступу будуть мати місце ряд особливостей. Підрозділи, які виконували раніше поставлену задачу, будуть знаходитися в бойовому чи передбойовому порядку, і їм буде потрібно менше часу на розгортання для бою. Разом з тим зустрічний бій прийдеться вести в угрупованні, створеним для виконання попередньої задачі. В цих умовах розгром противника буде здійснюватися найчастіше у взаємодії із сусідами.

Висновки. Таким чином, з огляду на ведення бойових дій у військових конфліктах, перспективах розвитку тактики ведення бойових дій у зустрічному бою в сучасних умовах повинен йти по шляху вишукування найбільш ефективних способів випередження противника в нанесенні вогневих ударів і захопленні вигідних рубежів, забезпечення виходу своїх військ на його фланги й у тил, висадження десантів і здійснення своєчас-

ного і швидкого маневру силами і засобами. Усе більшого значення повинні набувати передбачення і прогнозування обстановки, завчасне вживання ефективних заходів, спрямованих на різке зниження бойових можливостей протидіючого угруповання противника ще до початку зустрічного бою, а також на підтримку стійкого, прихованого управління силами і засобами, які приймають участь в бою.

Література:

1. СП 7-00(03).01. Доктрина «З організації підготовки у Збройних силах України» Київ : Генеральний штаб ЗС України, 2020. С. 12–15.
2. Бойовий статут механізованих і танкових підрозділів Сухопутних військ. Ч. II (рота, батальйон). Київ : Ком. СВ ЗСУ, 2016.
3. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ. Ч. III (взвод, відділення, екіпаж). Київ : Ком. СВ ЗСУ, 2016.

References:

1. SP 7-00(03).01. Doktryna z orhanizatsii pidhotovky u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Doctrine on the organization of training in the Armed Forces of Ukraine]. (2020) Heneralnyi Shtab ZS Ukrainy [in Ukrainian].
2. The General Assembly of the Armed Forces of Ukraine (2016). Boiovyi statut mekhanizovanykh i tankovykh pidrozdiliv Sukhoputnykh viisk, chastyna II (rota, batalion) [Combat statute of mechanized and tank units of the Ground Forces, part II (company, battalion)]. Kyiv [in Ukrainian].
3. The General Assembly of the Armed Forces of Ukraine (2016). Boiovyi statut mekhanizovanykh i tankovykh pidrozdiliv Sukhoputnykh viisk, chastyna III (vzvod, viddilennya, ekipazh) [Combat statute of mechanized and tank units of the Ground Forces, part III (platoon, division, crew)]. Kyiv [in Ukrainian].